

DUURZAAM
BOUWLOKET

Gratis, onafhankelijk en professioneel advies.
Onze adviseurs helpen u graag verder met vragen over;
duurzaam (ver)bouwen, energie besparen, energie
opwekken en subsidieregelingen.

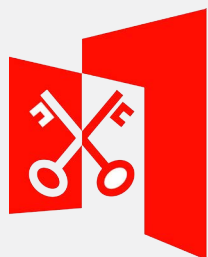
Meer informatie & vragen

Telefoon: 072 - 743 39 56
Emailadres: info@duurzaambouwloket.nl
Website: www.duurzaambouwloket.nl
Uw energieadviseur: Michiel de Soet

Woningtype: Tussenwoning
Bouwjaar: 1987
Energie label: C
Gezinssamenstelling: 4 personen (2 volwassenen)
Stadsverwarming: 22,97 GJ
Elektra verbruik: 2.624 kWh
Gasverbruik: 21 m3

Deze menukaart wordt u aangeboden door:

Leiden

Menukaart

Comfortabel en duurzaam wonen

Tussenwoning (1987)

Beste bewoner,

Speciaal voor bewoners van de Stevenshof zijn een aantal menukaarten comfortabel en duurzaam wonen opgesteld. De gemeente Leiden zet in op het perspectief van Leiden als duurzame stad in 2030. Het terugdringen van het energieverbruik en het verduurzamen van de energievoorziening van woningen is hierin een belangrijke pijler. Met de menukaart krijgt u een stappenplan voor het nemen van verschillende duurzame maatregelen die mogelijk zijn bij uw woning.

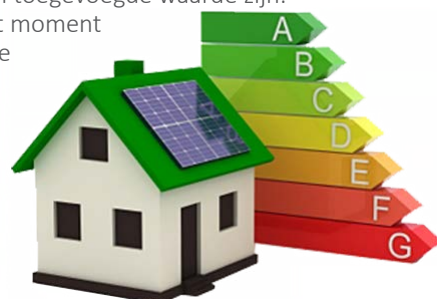
Leeswijzer

Het Duurzaam Bouwloket heeft in totaal 8 woningtypen in de Stevenshof onder de loep genomen en de bevindingen uitgewerkt in menukaarten. Op basis van deze referentiewoningen uit de Stevenshof krijgt u tips en uitleg om zelf een plan van aanpak te maken. De woningen uit de Stevenshof komen bouwtechnisch met elkaar overeen. Dit betekent niet dat de geadviseerde maatregelen voor deze woning ook één-op-één voor u van toepassing zijn, maar het geeft wel een goed beeld van de mogelijkheden. Wat voor u persoonlijk interessant is, hangt ook af van uw levensstijl, woonwensen en budget. Daarnaast is er uiteraard meer mogelijk dan dat er is geadviseerd.

Leest u de gehele folder door, dan weet u op welke onderwerpen u keuzes kunt maken voor uw woning. Indien meer informatie over een bepaald onderwerp gewenst is, dan kunt u aanvullende informatie met concrete aandachtspunten in de vorm van factsheets downloaden door te klikken op de blauwe hyperlinks. Alle factsheets waar naar wordt verwezen zijn te downloaden via: www.duurzaambouwloket.nl/factsheets

Samenvatting menukaart

Het grootste gedeelte van de woningen in de Stevenshof is eind jaren '80 gebouwd. Op dat moment was de regelgeving rondom het isoleren van een woning redelijk op orde. Hierdoor is in de schil van de referentiewoning al een redelijke vorm van isolatie toegepast: de vloer, de gevel en het dak zijn voorzien van isolatie. Extra investeren in het verbeteren van deze isolatie zal niet snel opwegen tegen de te behalen besparingen en/of comfortverbetering. Mocht er tijdens een verbouwing een mogelijkheid zijn om de isolatie te verbeteren, dan is het voordeliger om op dat moment extra isolatiemateriaal toe te passen. De eerste simpele stappen van energie besparen in de referentiewoning zijn inmiddels gezet: de MV-box is vervangen en de woning is voor zover mogelijk voorzien van duurzame led-verlichting. Het toepassen van radiatorfolie, het plaatsen van tochtstrips en een brievenbusborstel vergen een lage investering, maar kunnen wel helpen om energie te besparen en het comfortniveau in de woning te verbeteren. Wanneer er budget is voor grotere maatregelen kan worden overwogen om de beglazing in de woonkamer te vervangen door HR++(+) beglazing. Dit zal voornamelijk voor het wooncomfort van toegevoegde waarde zijn. Het plaatsen van zonnepanelen is op dit moment de meest interessante maatregel om toe te passen bij deze woning. De woning lijkt geschikt voor het plaatsen van een warmtepomp. Een voorwaarde hierbij is dat er lage temperatuurverwarming in de woning aanwezig is (zoals vloerverwarming). Dat is op dit moment nog niet het geval.

ENERGIE

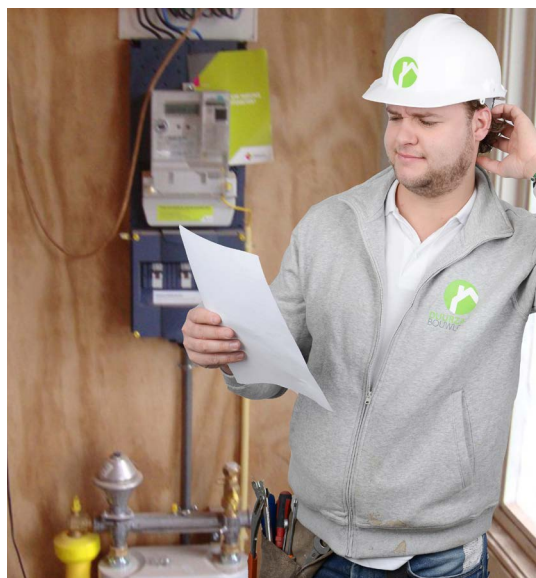
In onderstaande tabel vindt u een prognose van de jaarlijkse energiekosten (elektra, gas en warmte, inclusief belastingen en toeslagen) van de referentiewoning voor de komende 15 jaar. Er is uitgegaan van een prijsstijging van 3% per jaar. Voor deze woning komt dat neer op € 26.113,- aan energiekosten.

Jaar	Elektra + gas	Gemiddeld per maand	Per jaar	Totale kosten over looptijd
1	2018	€ 117,-	€ 1.404,-	€ 1.404,-
5	2022	€ 132,-	€ 1.580,-	€ 7.545,-
10	2027	€ 153,-	€ 1.832,-	€ 16.095,-
15	2032	€ 177,-	€ 2.124,-	€ 26.113,-

Op de website www.duurzaambouwloket.nl kunt u deze tabel downloaden en uw eigen maandbedrag invullen.

Het is zeer realistisch om bij deze woning meer dan 30% tot 40% energie te besparen in de komende jaren. Hoe u dit kunt doen, leest u op de volgende pagina's. Hierbij is het advies om te kijken naar de maatregelen met de hoogste prioriteit, zie hiervoor de tabel: 'Besparingskansen voor de referentiewoning'. Afhankelijk van uw budget kunt u zelf de volgorde van maatregelen bepalen.

Wanneer u 30% energie gaat besparen zal u ook 30% minder gaan betalen aan de energiemaatschappij. Dit zou betekenen dat er nu 30% van € 26.113,- geïnvesteerd zou kunnen worden in energiebesparende maatregelen die binnen deze 15 jaar zijn terugverdiend. Het theoretische investeringsbudget komt neer op circa € 7.834,- en dit zal genoeg zijn om de in deze menukaart genoemde maatregelen te realiseren. Dit is exclusief de investering in een warmtepomp. Uiteraard zal de besparing met een warmtepomp ook nog een stuk hoger liggen. Veel van de genoemde duurzaamheidsmaatregelen zijn tussen de 6 à 12 jaar terugverdiend. Iedere MJ, m3 gas of kWh die u daarna bespaart is dus al winst voor uw portemonnee.

ENERGIE EN GELD BESPAREN MET GEDRAG

Energie (en geld) besparen kan ook met een paar veranderingen in uw levensstijl. Zonder financiële investering. Bijvoorbeeld een graadje lager stoken, of alleen de kamer verwarmen waar u verblijft. Opladers uit het stopcontact halen na het opladen van de tandenborstel of de iPad. Douchen in 5 minuten. Het is vaak een kleine moeite om dingen net even anders te doen.

Uit onderzoek blijkt dat u zelf met gedragsverandering zo'n 15% op de energielasten bespaart. Wilt u weten wat u kunt doen om zonder financiële investering energie te besparen? Neem dan een kijkje op de website van het Duurzaam Bouwloket of Milieu Centraal.

FINANCIERING EN SUBSIDIES

Regelmatig zijn er vanuit de overheid of de gemeente Leiden regelingen en/of subsidies beschikbaar voor energiebesparing en energieopwekking. Een overzicht van actuele regelingen (en duurzaamheidsleningen) vindt u op: www.duurzaambouwloket.nl/subsidieregelingen

Spreekt u liever een adviseur?
Het Duurzaam Bouwloket is bereikbaar op telefoonnummer:
072 – 743 39 56.

Een contactverzoek sturen naar info@duurzaambouwloket.nl kan ook.
Dan belt een adviseur u terug.

ISOLATIEMAATREGELEN

Bodem & Vloer

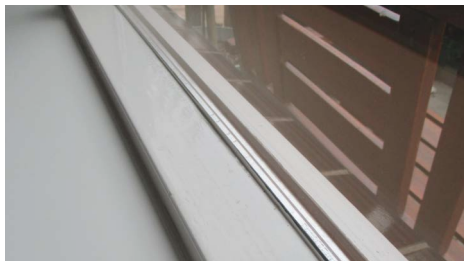
Ten tijde van de bouw van de woning was de regelgeving omtrent isolatie redelijk op orde. De vloer is geïsoleerd met circa 6 tot 8 centimeter EPS (piepschuim). Er is geen vloerverwarming aanwezig, waardoor de huidige isolatie volstaat. Extra isoleren van de vloer weegt niet op tegen de besparing en comfortverbetering. Let op, bij aanwezigheid van vloerverwarming is extra isolatie (op basis van thermische reflectie) wel van toegevoegde waarde! Er staat een laag water in de kruipruimte en de bewoners hebben vochtproblemen bij de voordeur (houtrot, schimmelvorming). Om het binnenklimaat te verbeteren is het verstandig een **bodemisolatie** (zoals een bodemfolie) te plaatsen. Vocht zal tegen de onderkant van de folie condenseren en zorgen voor een lagere luchtvochtigheid in de kruipruimte/woning.

Meer informatie zie:

[Factsheet Bodemisolatie](#)

[Factsheet Vloerisolatie](#)

Beglazing

In de hele woning is dubbel glas aanwezig. In de achtergevel is HR glas geplaatst, aan de voorzijde is 'normaal glas' aanwezig. Normaal dubbel glas (Thermopane) heeft een U-waarde (isolatiewaarde) van 3,2. **HR++ glas** heeft een U-waarde van 1,1 en zal ruim 50% beter isoleren. Vooral in verblijfsruimten is het daarom prettig om 'oud' dubbelglas te vervangen door HR++ (of triple) beglazing. Het is aan te raden om het glas in de woonkamer te vervangen. Let bij het vervangen van de kozijnen, ramen, deuren en beglazing ook op de ventilatiemogelijkheden. Het is vaak mogelijk om ventilatioosters aan te brengen, hierdoor is het mogelijk continu te ventileren zonder de inbraakveiligheid te verminderen.

Meer informatie zie:

[Factsheet Vervangen beglazing](#)

Spouwmuur

Vanuit de bouw van de woning is al isolatiemateriaal in de spouw van de woning aanwezig. Ten tijde van de opname is met een endoscoopcamera in de spouw gekeken en was waar te nemen dat er een **minerale wol** is toegepast, zie bovenstaande foto. Op basis van de toen geldende regelgeving is het isolatiemateriaal circa 5 tot 8 centimeter dik.

De infraroodbeelden van de woning tonen geen vreemde vertekeningen op de gevels. Indien er geen gebreken zijn aan het isolatiemateriaal zullen de kosten om extra (van binnenuit of buitenom) te isoleren niet opwegen tegen de te behalen besparingen en comfortverbeteringen. Het is interessanter om te kijken naar andere mogelijkheden binnen de woning om energie te besparen.

Meer informatie zie:

[Factsheet Spouwmuurisolatie](#)

[Factsheet Isoleren Gevel \(voorzetwand\)](#)

Naad & Kierdichting

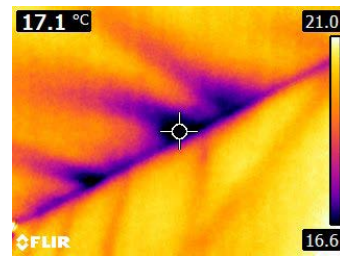

In de woning is de **naad- en kier dichting** redelijk op orde. Onder andere bij de voordeur is nog verbetering mogelijk. Zo ontbreekt de brievenbusborstel en een klep aan de binnenzijde. Ook ontbreekt aan de onderzijde een tochtstrips. In veel gevallen (bij krom getrokken ramen of deuren) kan een extra raamboompje helpen om de koude infiltratie te minimaliseren. Ook zonder infraroodcamera is de koudeinfiltratie te controleren door bij kozijnen en/of (leiding)doorvoeren uw hand/vinger er voor te houden. Wanneer de wind op de gevel staat is dit te controleren. In de bouwmarkt zijn vele soorten tochtstrips te verkrijgen. Zorg dat u de juiste tochtstrip gebruikt voor de juiste toepassing.

Meer informatie zie:

[Factsheet Naad & Kierdichting](#)

Dak

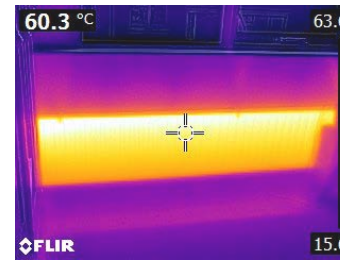
Net als de gevel en de vloer is ook het dak voorzien van isolatie ten tijde van de bouw. Het toepassen van extra **dakisolatie** zal niet snel opwegen tegen de investeringskosten. De normen voor dakisolatie liggen op dit moment, ten opzichte van 1987, inmiddels drie keer zo hoog bij nieuwbouwwoningen. Indien er in de toekomst onderhoudswerkzaamheden aan het dak gedaan worden, dan is het toevoegen van extra isolatie geen overbodige luxe.

Op de bovenstaande infraroodfoto is te zien dat bij de het dak van de dakkapel nog enige koude infiltratie plaats vindt. Mogelijk sluit het isolatiemateriaal niet goed aan. Zichtbare naden en kieren kunnen worden dichtgezet met een PUR of kit. Eventueel kan dit hierna worden afgewerkt met een extra afdeklat.

Meer informatie zie:

[Factsheet Isoleren schuin dak](#)

Radiatorfolie & Leidingisolatie

Een simpele oplossing die in de woning toegepast kan worden is het **plaatsen van radiatorfolie** (voornamelijk in regelmatig verwarmde ruimten). Door het plaatsen van een radiatorfolie wordt de warmte, die de radiator aan de achterkant uitstraalt naar de wand, gereflecteerd naar de desbetreffende ruimte. Dit kan onzichtbaar aan de achterkant van de radiator door middel van dubbelzijdig (hittebestendig) tape of magneetstrips.

Een andere manier om onnodig warmteverlies te voorkomen is het toepassen van **leidingisolatie bij radiatorleidingen**. Vooral in onverwarmde ruimtes (in de hal, garage, zolder, achter knieschotten, etc.) wordt op deze manier onnodig warmteverlies voorkomen.

INSTALLATIETECHNISCHE MAATREGELEN

Zonnepanelen

Afhankelijk van een aantal variabelen zal een investering in **zonnepanelen** binnen circa zes tot tien jaar zijn terugverdiend. De voorzijde van de woning is geïoriënteerd op het zuidoosten en zowel het hoger gelegen schuine dak, als het lager gelegen schuine dak zijn geschikt. In totaal lijkt er, met enig puzzelwerk, ruimte voor 16 panelen.

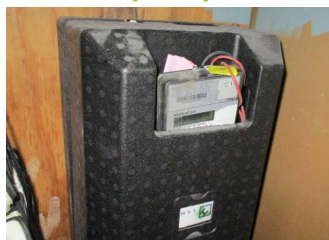
Met het plaatsen van 9 panelen van 290 WP per stuk kan het hele huidige energieverbruik nagenoeg worden afgedekt. Door het grote dakoppervlak kan ook worden overwogen om een (hybride) warmtepomp aan te schaffen en de overige capaciteit aan op te wekken kWh-en te gebruiken om de woning elektrisch te verwarmen (zie kopje **warmtepompen**).

Wanneer het huidige verbruik wordt afgedekt met 9 panelen, zal dit jaarlijks een besparing opleveren van 522 euro op de energierekening (op basis van 20 eurocent per kWh).

Het plaatsen van zonnepanelen is op basis van de huidige gas- en elektraprijzen interessanter dan het plaatsen van een zonneboiler. Bovendien is het plaatsen van een zonneboiler bij stadsverwarming ingewikkelder, waardoor hier extra kosten mee gemoeid zijn.

Meer informatie zie:
[Factsheet Zonnepanelen](#)
[Factsheet Zonneboiler](#)

Warmtepomp

De woning is aangesloten op het gemeentelijke stadsverwarmingsnet. Er zijn mogelijkheden om het warmteverbruik van de stadsverwarming te verminderen. Dit kan door middel van een (**hybride**) **warmtepomp**. Een hybride warmtepomp kan gecombineerd worden met de stadsverwarming. Het is ook mogelijk om met een all-electric warmtepomp de woning te verwarmen waardoor de aansluiting op de stadsverwarming kan worden afgesloten. Een (hybride) warmtepomp werkt op basis van lage temperaturen (onder de 50 graden Celsius). Helaas is er geen vloerverwarming aanwezig (lage temperatuurverwarming). Voordat de overstap naar een warmtepomp wordt gemaakt is het daarom verstandig vloerverwarming aan te leggen. Een (hybride) warmtepomp kan zorgen voor een besparing van circa 30% (op het aantal GJ). Door goedkoop opgewekte energie van de eigen zonne-panelen te gebruiken als voeding voor de (hybride) warmtepomp kan de besparing oplopen tot enkele honderden euro's. Gezien de ruimte voor extra zonnepanelen lijkt een investering in een full-electric warmtepomp een betere keuze dan een hybride variant. Bij afsluiting scheelt dit namelijk ook vastrecht.

Meer informatie zie:
[Factsheet Warmtepompen](#)

MV box

Op de zolderverdieping hangt een **mechanische ventilatiebox** uit 2010. Het is een verstandige keuze geweest om de oude ventilatiebox uit 1987 te vervangen.

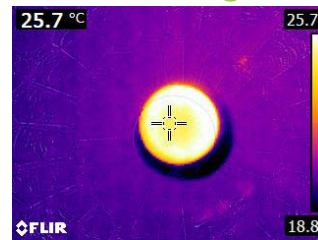
In het verleden werkten MV-boxen met een wisselstroommotor. De huidige MV-box is een model met een gelijkstroommotor. Deze motor is een stuk stiller en vooral energiezuiniger. Deze nieuwe boxen kunnen tot wel 60% minder stroom verbruiken dan oude modellen. Bovendien hebben de nieuw boxen timerfuncties en kunnen ze bestuurd worden op basis van (meerdere) afstandsbedieningen.

De vervangingskosten (inclusief montage) zijn circa 350 euro, waardoor de investering er binnen vijf tot zes jaar uit is.

In de loop der jaren hoopt vuil zich op in de kanalen. Hierdoor neemt niet alleen de efficiëntie van het systeem af, maar dit draagt ook niet bij aan een gezond binnenklimaat. Het is daarom aan te raden om af en toe de kanalen te reinigen. Laat bijvoorbeeld eens in de vier jaar de ventilatiebox en kanalen controleren en reinigen. De kosten om de kanalen te laten reinigen komen uit op circa 100,- tot 200,- euro.

Meer informatie zie:
[Factsheet MV-box vervangen](#)

LED verlichting

De bewoners hebben waar mogelijk **duurzame verlichting** geplaatst. Het Duurzaam Bouwloket merkt dat lang niet alle woningen energiezuinige verlichting hebben. Heeft u nog halogeen of gloeilampen hangen? Het is een kleine moeite deze direct te vervangen door LED verlichting. Wacht niet tot de halogeenlamp het begeeft, maar vervang deze direct. Bij één of meerdere branduren per dag is het advies om de lampen direct te vervangen door LED verlichting. U haalt de kosten er met één tot drie jaar uit. Let op, bij een dimmer zal hoogstwaarschijnlijk ook de dimmer vervangen moeten worden en hier zijn hogere investeringskosten aan verbonden.

Stel dat in een woning een lamp hangt met 4 halogeenlampen van 35 Watt per stuk. Op basis van 3 uur per dag verbruikt één lamp 38 kWh per jaar (circa 7,50 euro). Een **LED lamp** verbruikt 90% minder energie en zal een besparing opleveren van bijna 7 euro. Wanneer de lampen zijn aangesloten op een dimmer, zal ook de dimmer moeten worden vervangen. Ondanks de kosten voor een LED dimmer is de verwachting dat de investering zich binnen 2 tot 4 jaar terug zal verdienen. Staat de lamp gemiddeld meer uren per dag aan, dan zal de investering nog sneller terug te verdienen zijn.

Meer informatie zie:
[Factsheet LED verlichting](#)

BESPARINGSKANSEN VOOR DE REFERENTIEWONING

In onderstaande tabel ziet u de maatregelen die u kunt toepassen om uw woning comfortabel, energiezuinig en duurzaam te maken. Naast een prijsindicatie geeft het Duurzaam Bouwloket aan in hoeverre de maatregel prioriteit heeft, of deze snel is terugverdiend en hoeveel comfortverbetering het met zich mee brengt. Eén ster heeft in deze tabel een mindere waarde dan vijf sterren. De tabel is gerangschikt op basis van prioriteit.

Maatregel	Prioriteit	Terugverdiëntijd	Comfort	Prijsindicatie*
Radiatorfolie (vernieuwen)	★★★★★	★★★★★	★	€ 12,50
Leidingisolatie	★★★★★	★★★★★	★	€ 30,-
Bodemisolatie (circa 46 m ² doe-het-zelf)	★★★★	★★★★	★★	€ 230,-
Zonnepanelen ¹ (9 panelen van 290 WP)	★★★★	★★	★★★★	€ 3.915,-
Naad & Kierdichting (bijv. brievenbusborstel met klep aan binnenzijde)	★★★	★★★★★	★★★	€ 50,-
Dubbele beglazing woonkamer (circa 3 m ² op basis van 190 euro/m ²)	★★	★★	★★★★	€ 570,-
Totale investering				€ 4.807,50
Warmtepomp ² (exclusief ISDE subsidie)	★★	★★★★	★	€ 9.000,-
Totale investering				€ 13.807,50

* De in dit overzicht genoemde prijzen zijn indicatieprijzen op basis van gemiddelde marktprijzen. De prijzen in een aanbod van lokale bedrijven kunnen zowel in negatieve als in positieve zin afwijken. Mocht u twijfelen aan prijzen in offertes, dan kunt u altijd contact opnemen met het Duurzaam Bouwloket ter verificatie.

¹ Bij het plaatsen van een (hybride) warmtepomp is het verstandig om extra zonnepanelen bij te plaatsen (circa 6 stuks) om het energieverbruik van de warmtepomp op te vangen.

² Alvorens het plaatsen van een warmtepomp zal de woning moeten worden voorzien van lage temperatuurverwarming (zoals vloerverwarming).

NAAR ENERGIENEUTRAAL

Energieneutraal wonen is de toekomst voor nieuwe en bestaande woningen. Nederland wil in 2050 de volledige woningvoorraad energieneutraal hebben. Dit is nodig omdat fossiele brandstoffen eindig zijn. Gasloos wonen gaat daarom steeds belangrijker worden. Duurzaam verwarmen zonder gas kan al. In het grootste gedeelte van de Stevenshof zijn de woning aangesloten op het stadsverwarmingsnet. Mocht u hier nog niet op zijn aangesloten, dan is het ook mogelijk om bij vervanging van uw oude Cv-ketel over te gaan op een alternatief zoals een (hybride) warmtepomp in combinatie met een zonneboiler, zonnepanelen, infraroodverwarming of een houtkachel. Uiteraard hoeft u de stap naar een energieneutrale woning niet direct in één keer te zetten, maar kunt u hier ook stap voor stap naar toe werken. Een toekomstbestendige woning zal wel vragen om vooruit te denken en plannen te maken. Het zou bijvoorbeeld zonde zijn om bij het aanschaffen van een nieuwe keuken een gasfornuis te plaatsen. Gasloos koken kan keramisch, elektrisch of met inductie.

Het realiseren van een energieneutrale woning in de Stevenshof hangt erg af van de mogelijkheden om zonnepanelen te plaatsen. Bij de in dit document behandelde referentiewoning lijkt de ruimte voor zonnepanelen voldoende om die stap te zetten. Alvorens deze stappen worden gezet adviseren wij eerst om aan de slag te gaan met de kleinere maatregelen die hierboven omschreven staan zoals het vervangen van het glas in de woonkamer en het verbeteren van de naad- en kierdichting. Energie die niet wordt gebruikt hoeft namelijk niet opgewekt te worden. Uiteindelijk zou de woning zelfs afgekoppeld kunnen worden van het stadsverwarmingsnet. Hier kan bijvoorbeeld een warmtepomp voor gebruikt worden. Een warmtepomp werkt echter op basis van lage temperaturen (onder de 50 graden Celsius). Een voorbeeld van lage temperatuurverwarming is vloerverwarming. Mocht de mogelijkheid zich voor doen om een aanpassing te doen aan het warmte-afgiftesysteem, dan is dit sterk aan te bevelen. Wanneer deze stappen gezet worden is het ook sterk aan te bevelen om in de keuken het koken op gas te vervangen door een alternatief op elektra. Bij de overweging om u af te sluiten van het stadsverwarmingsnet adviseren wij u om het contract met uw leverancier goed door te nemen op de mogelijkheden en eventuele kosten die hier aan verbonden zijn.

ONDERHOUD

Bij aardig wat huishoudens wordt minder of niet gedacht aan het onderhoud van de woning. Het onderhoud van een woning moet niet uitgesteld worden tot het te laat is. Onderhoud is nodig om de kwaliteit van de woning op peil te houden. Dit reflecteert in de verkoopbaarheid en waarde van de woning, maar is zeer zeker ook belangrijk voor het comfort, de veiligheid en gezondheid binnen uw woning.

Achterstallig onderhoud kan uiteindelijk resulteren in hogere onderhoudskosten. Een voorbeeld hiervan is het niet goed onderhouden van het schilderwerk. Dit kan leiden tot houtrot in het kozijn, waardoor uiteindelijk het kozijn in zijn geheel moet worden vervangen. Loop daarom het schilderwerk van de buitengevel af en toe na. Controleer de staat van het schilderwerk van houten buitenkozijnen, dakoverstekken, goot- en dakaftimmeringen. Symptomen van achterstallig onderhoud zijn een barstende verflaag, algaangroei, blaarvorming, verkrijting of houtrot. Open draaiende raamkozijnen en reinig de sponning. Het meeste vuil hoopt zich op in de sponning. Bij houten kozijnen gaat uw schilderwerk veel langer mee door het reinigen van de sponningen. Voor meer informatie over het onderhoud aan uw woning kunt u de onderhoudskalender raadplegen.

Door een beeld te hebben van de staat van onderhoud van de woning komt u niet voor onverwachte kosten te staan. Onderhoud gaat bovendien hand in hand met het treffen van duurzame maatregelen. Niet alleen kan het plegen van onderhoud een moment zijn om een duurzaam alternatief te overwegen, maar het is ook een logische volgorde. Het zou zonde zijn om zonnepanelen te (laten) plaatsen en er na enkele jaren achter te komen dat de panelen het dak af moeten omdat de dakpannen aan vervanging toe zijn.

Voor meer informatie over onderhoud aan uw woning kunt u de [Duurzaam Bouwloket onderhoudskalender](#) downloaden.

MEER INFORMATIE?

De beschreven maatregelen zijn suggesties voor uw woningtype. Natuurlijk is er meer mogelijk. Wat voor u persoonlijk interessant is, hangt af van uw levensstijl en uw woonwensen. Denkt u nu al na over hoe u over 10 jaar energieneutraal woont? Dan kiest u maatregelen die passen binnen dat concept. Heeft u andere plannen om uw woning toekomstbestendig te maken? Wilt u hulp bij het maken van een aanpak voor het realiseren van maatregelen? Heeft u vragen over ontvangen offertes voor het uitvoeren van maatregelen? Of wilt u weten welke financiële- en subsidieregelingen er zijn? Het Duurzaam Bouwloket staat klaar om u te helpen.

In deze folder zijn verwijzingen naar factsheets opgenomen. Alle factsheets zijn te downloaden via:

www.duurzaambouwloket.nl/factsheets

Het kan zijn dat uw woning om andere maatregelen vraagt. Op de website van het Duurzaam Bouwloket vindt u informatie over alle energiebesparende maatregelen, de aandachtspunten bij het uitvoeren van de maatregelen en (subsidie)regelingen. Voor gratis informatie en advies kunt u terecht bij het Duurzaam Bouwloket via telefoonnummer 072 – 743 39 56 of door uw vraag te mailen naar info@duurzaambouwloket.nl

